

Аміров Артур Олександрович

Парадипломатія в зовнішньополітичному виборі України: «П'яте колесо» чи акселератор європейської інтеграції?

УДК 323.2(659.03:655.4)(477)
DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2021-4.2>

Аміров Артур Олександрович
аспірант кафедри політичних теорій
факультету психології, політології
та соціології
Національного університету
«Одеська юридична академія»
вул. Фонтанська дорога, 23,
Одеса, Україна

У статті визначено роль парадипломатії у зовнішньополітичному виборі України. Окреслено напрямки паралельної дипломатії, які мають сприяти європейській та євроатлантичній інтеграції. Паралельну дипломатію розглянуто у контексті нових трендів у міждержавних відносинах: публічній дипломатії, е-дипломатії, дипломатії без дипломатів (П. Солдатос), дипломатії відомих осіб («celebrity diplomacy»). Підвищення ролі органів місцевого самоврядування зумовлено реформою децентралізації, яка вважається однією із найуспішніших. Це проявляється як у внутрішній політиці, так і зовнішньополітичному виборі України. Метою статті є визначення ролі парадипломатії у зовнішньополітичному виборі України. Теоретичні рамки дослідження встановлено як поєднання історичного інституціоналізму, який дозволяє розширити розуміння меж міжнародних відносин та ведення переговорів та інституціоналізму раціонального вибору, який дозволяє подолати альтернативу «схід – захід» у процесі здійснення зовнішньополітичного вибору. Розвиток паралельної дипломатії («дипломатії міст») визначено за двома напрямками. По-перше, участь представників місцевого самоврядування у діяльності United Cities and Local Governments (uclg.org/en). Дві організації від України є її членами: Асоціація міст України та Українська асоціація районних та обласних рад. Також активно можуть долучатись до паралельної дипломатії учасники Конгресу місцевих і регіональних влад при Президентіві України. По-друге, взаємодія із містами-побратимами (яку розглянуто на прикладі м. Одеси). Даний кейс включає інтеграцію із містами-побратимами з країн ЄС, США, Ізраїлю, Канади та Китаю й дезінтеграцію із містом-побратимом Ростов-на-Дону (РФ). Визначено, що місцева влада, завдяки процесу децентралізації, стає однією із акселераторів європейської інтеграції: міста – побратими, міста, райони та області мають потенціал стати справжніми акторами парадипломатії. Парадипломатія не може замінити урядові ініціативи та міждержавні зв'язки, але здатна їх значно посилити, наповнити реальним змістом.

Ключові слова: парадипломатія, публічна дипломатія, дипломатія міст, міста-побратими, зовнішньополітичний вибір, європейська інтеграція.

Вступ. Сучасний етап міжнародних відносин характеризується новими формами дипломатії. Це зумовлено потребою у встановленні та розвитку політичних, економічних, культурних відносин на різних рівнях – від урядів до NGO, від регіонів та міст до бізнесу та університетів. У процесі реалізації раціонального зовнішньополітичного вибору України збільшується вага «нової публічної дипломатії» – взаємодії індивідів, громадських організацій, регіонального співробітництва та місцевих ініціатив. Конструктивні відносини, які ґрунтуються на спільних цінностях та «комунікативній раціональності» (Ю. Габермас), є фундаментом європейської інтеграції. Ми є свідками розвитку «дипломатії без дипломатів» (П. Солдатос [17]), а також дипломатії відомих осіб («celebrity diplomacy»). В умовах пандемії важливим майданчиком взаємодії стає інформаційний простір, зокрема – соціальні мережі. Говорять про е-дипломатію. У процесі становлення нової публічної дипломатії особливе місце посідає паралельна дипломатія, або парадипломатія. Це термін для позначення комплексу

зовнішніх відносин між країнами на регіональному та місцевому рівні [13]. Парадипломатія, як феномен ХХІ століття, чудово ілюструє ідею демократизації інституційної взаємодії [18], доповнюючи її вкрай важливим виміром міжнародних відносин. Місцева влада, завдяки процесу децентралізації, стає однією із акселераторів європейської інтеграції: міста-побратими, міста, райони та області, які входять до складу Асоціації міст України та Української асоціації районних та обласних рад, як членів United Cities and Local Governments (uclg.org/en), стають справжніми акторами парадипломатії. Від їх взаємодії з закордонними партнерами повною мірою залежить зовнішньополітичний вибір України. Парадипломатія не може замінити урядові ініціативи та міждержавні зв'язки, але здатна їх значно посилити, наповнити реальним змістом. Слід відзначити, що у дискурсі вітчизняної політичної науки щодо зовнішньополітичного вибору України досить багато уваги приділяється зусиллям української дипломатії щодо реалізації європейського вибору, зовнішньому середовищу,

геополітичним чинникам європейської та євроатлантичної інтеграції тощо. Натомість роль інституту парадипломатії у зовнішньополітичному виборі України висвітлено недостатньо.

Мета та завдання статті. Метою статті є визначення ролі парадипломатії у зовнішньополітичному виборі України. Традиційно роль місцевого самоврядування недооцінювалась у внутрішній політиці, а парадипломатія сприймалась як «п'яте колесо». У зв'язку з реформою самоврядування децентралізацією зростає вплив місцевих громад, міст та регіонів. Децентралізація, на думку Президента України В. Зеленського, є однією з найуспішніших реформ, а Конгрес місцевих і регіональних влад при Президенті України стає не лише аналітичним і практичним інструментом для продовження реформ, а й дискусійним майданчиком для діалогу представників місцевого самоврядування з виконавчою та законодавчою владою [4]. Зростаючий вплив місцевого самоврядування стосується не лише внутрішньої політики. Парадипломатія має значний потенціал для зовнішньополітичного вибору України. Вона розвивається через взаємодію міст-побратимів, участь у роботі міжнародних асоціацій, прямі контакти міжрегіонального рівня. Завдання статті зумовлені визначеною метою та виходять із напрямків розвитку парадипломатії у зовнішньополітичному виборі України. Вони полягають у такому: 1) визначити сутності парадипломатії; 2) окреслити основні напрямки взаємодії місцевого самоврядування із зарубіжними партнерами; 3) розкрити сутність відносин міст-побратимів як складову парадипломатії на прикладі м. Одеси.

Методи дослідження. Застосування інституційного методу дозволяє окреслити роль парадипломатії як важливого інституту в зовнішньополітичному виборі України. Інституціоналізація парадипломатії відбувається одночасно із посиленням значення місцевого самоврядування внаслідок реформи децентралізації, усвідомленням важливості горизонтальних контактів між представниками міст та регіонів різних країн, демократизацією та підвищенням ефективності інституційної взаємодії в Україні тощо. Використання теорії вибору дозволяє визначити парадипломатію як важливий чинник зовнішньополітичного вибору. З точки зору парадипломатії вибір справді стає поліваріантним, він не обмежується альтернативами «схід – захід». Адже інститут міст-побратимів включає міста центру та периферії. Міжнародна організація United Cities and Local Governments нараховує 240000 членів, її центральний офіс розміщується у Барселоні, а регіональні – у Бразилії, Брюсселі, Стамбулі, Джакарті, Оттаві та інших містах. Теоретичні рамки дослідження встановлено як поєднання історичного інституціоналізму, який дозволяє розширити розуміння меж міжнародних

відносин та ведення переговорів [15] та інституціоналізму раціонального вибору. Погодимось: «Результат вибору передбачений самою системою соціальних координат: вибір не може вийти за межі альтернатив, запропонованих гранд-нарративом та закладених у картині світу. Тобто, вибір дійсно є частиною соціальної взаємодії, її невід'ємною складовою» [11].

На процес формування зовнішньополітичного вибору впливає багато факторів: ендогенні та екзогенні. До перших, безумовно, належить взаємодія між великими містами (як економічними, освітніми, політичними та культурними центрами країни). До других – публічна дипломатія, важливим елементом якої є взаємодія між містами-побратимами.

Результати. Із зростанням економічної потуги сучасних міст підвищується роль парадипломатії. Це загальносвітовий тренд. «Великі міста є двигуном світової економіки, культурними, історичними, духовними, політичними та інноваційними центрами, де ставляться та вирішуються часто у режимі експерименту найгостріші глобальні проблеми сьогодення. Разом з тим великі міста відчувають значний тиск таких факторів як міграція, соціальна нерівність, забруднення навколишнього середовища та зміна клімату. В Європі частка міського населення вже перевищує 70%, у середньому по світу цей показник складає приблизно 50%, і, за оцінками експертів ООН, зростає до 60% протягом наступних двадцяти років. У великих містах споживається приблизно 75% усієї електроенергії, що виробляється у світі, та утворюється 80% загальних викидів парникових газів» [2]. Синергія глобалізації та глокалізації, як локомотивів глобального розвитку спричинили появу нових рушійних сил у міжнародних відносинах, які стають менш залежними від національних державних нормативних актів. Незмінний пріоритет національних урядів як єдиних основних гравців у міжнародних справах був серйозно заперечений різними новачками за останні кілька десятиліть [14]. Відзначимо: «Здатність вести дипломатичні відносини, як правило, вважається винятковим атрибутом суверенних держав, але участь місцевих та регіональних органів влади у міжнародних відносинах набуває все більшого значення у всьому світі. Це явище, також відоме як «парадипломатія», має важливі історичні передумови, але за останні десятиліття набуло нової популярності внаслідок транснаціоналізації глобальної економіки... Незважаючи на початкове небажання центральних/федеральних урядів сприймати цю нову реальність, парадипломатія швидко набуває інституційного та правового визнання державами та міжнародними організаціями у різних геополітичних контекстах» [16].

У процесі децентралізації в Україні міста та регіони починають більш активну діяльність, спрямовану на пошук партнерів для співробіт-

ництва за кордоном. Парадипломатія та міська дипломатія стають помітним явищем у реалізації європейського та євроатлантичного вибору України. Відзначимо: «Зовнішньополітичний вибір України, як складний та багатофакторний процес, потребує постійної уваги з боку науковців. Дослідження динаміки зовнішньополітичного вибору, коливань зовнішньополітичного курсу під впливом трансформаційних процесів у владі та суспільстві, визначення його складових та основних рушійних сил є одним із актуальних завдань для політичної теорії та практики... Будь-яка країна, що стає на шлях модернізації, має враховувати фактор урбанізації, появи та розвитку міст та мегаполісів» [1].

На окрему увагу заслуговують відносини сучасних українських міст із містами – побратимами з інших країн. Варто відзначити, що сучасна Україна «є полем перебування двох цивілізацій: східної євразійської (російської) та західної – європейської. Це говорить про те, що сучасна Україна опинилась у ролі розділеної периферії... Перебуваючи в ролі розділеної периферії, Україна має досить обмежені можливості для реалізації своїх зовнішньополітичних інтересів, які залежать насамперед від характеру зв'язків між Заходом і Сходом. В умовах зіткнення інтересів і цивілізаційної конфронтації Україна опиняється в «буферній зоні» [9]. Уникнути цього дуалізму не можливо, а от пом'якшити – так. Один із напрямків парадипломатії, який має сприяти цьому – встановлення зв'язків українських міст із зарубіжними мегаполісами категорії «Альфа». Нагадаємо, що П. Хол запропонував власну класифікацію міст. Він їх розділив на наступні категорії: «Альфа», «Бета», «Гамма» та «Дельта». Парадипломатія має бути спрямована на встановлення зв'язків та поглиблення взаємодії із містами, які за П. Холлом, належать до категорій «Альфа» та «Бета». До перших відносяться «комунікаційно-сервісні центри світового значення із ареалом «обслуговування» до 20 млн. осіб, зокрема мультимодельні транспортні вузли, комунікаційно-комерційно-сервісні центри глобального впливу, наприклад Лондон, Париж, Нью-Йорк, Токіо, Чикаго, Франкфурт, Гонконг, Лос-Анджелес, Мілан, Сінгапур» [3]. Щодо Бета-міст, то до них належать «міста-шлюзи (субконтинентальні столиці), ареал обслуговування яких досягає від 10 до 20 млн населення. Це вузли повітряного сполучення, комерційні та сервісні центри субконтинентального значення, наприклад міста Сан-Франциско, Сідней, Торонто, Цюрих, Брюссель, Мадрид, Мехико, Сан-Пауло, Сеул» [3]. Для Одеси вкрай важливою є співпраця з містами чорноморського басейну, а також портами та курортами. Встановлено побратимські відносини із такими містами, як: Олександрія (Єгипет), Балтимор (США), Ванкувер (Канада), Варна (Болгарія), Генуя (Італія), Єреван (Вірменія), Йокогама

(Японія), Калькутта (Індія), Кишинів (Молдова), Констанца (Румунія), Ліверпуль (Великобританія), Лодзь (Польща), Марсель (Франція), Нікосія (Кіпр), Оулу (Фінляндія), Пірей (Греція), Регенсбург (Німеччина), Сегед (Угорщина), Спліт (Хорватія), Стамбул (Туреччина), Хайфа (Ізраїль), Валенсія (Іспанія), Циндао (Китай) [6]. Загалом, відносини між містами-побратимами досі мають формальний характер: делегації міст-побратимів беруть участь у святкових заходах з нагоди дня міста, фестивалях, відкритті пам'ятників тощо. В якості прикладів конкретної допомоги преса висвітлювала передачу автоцистерни: «Місто Регенсбург, що є одним із активних міст-побратимів Одеси, в грудні 2017 року, люб'язно передало, в якості гуманітарної допомоги для пожежних підрозділів міста Одеси, пожежну автоцистерну TLF 16/25» [7]. Також майже щороку відбуваються знакові події у відносинах між Одесою та Марселем (у французькому місті встановлено туристичний символ Одеси «якір-серце», проводяться фестивалі сучасного французького кіно тощо). Активно розвивається взаємодія Одеси із містом Пірей (Греція): це й відкриття бюста Григорію Маразлі (у 1878–1895 роках – міський голова Одеси грецького походження) і низка проектів спільно із Грецьким Фондом культури. Слід відзначити, що одним із найбільш активних забудовників Одеси є компанія «Гефест», президентом якої є грецький бізнесмен, почесний консул Греції в Україні П. Бумбурас. Роль парадипломатії у процесі здійснення зовнішньополітичного вибору полягає у поєднанні інтеграційних зусиль на рівні взаємодії між містами-побратимами, а також у межах міжнародної організації United Cities and Local Governments. До неї від України входять дві асоціації: Асоціація міст України (<https://auc.org.ua/>) та Українська асоціація районних та обласних рад (www.auc.org.ua). Але в Україні парадипломатія, або дипломатія міст передбачає дезінтеграцію з містами країни-агресора. Як це проявляється на прикладі міста Одеси? Розглянемо кейс відносин між Одесою та Ростовом-на-Дону. У 2009 році Одеса та Ростов-на-Дону стали містами-побратимами. Встановлення зв'язків на рівні міст-побратимів між Одесою та Ростовом пояснювалось тим, що їх вже давно називають «мамою» і «татом», а це, у свою чергу, зумовлено тим, що наприкінці XIX століття ці міста стали столицями кримінального світу. У той час «Ростов і Одеса стали розвинутими, багатими торговельно-промисловими центрами, які розташовувалися на півдні, «що було цінне для босяків». Мимоволі Ростов з Одесою стали двома південними столицями кримінального світу, і саме босяки, які не могли поділити між собою однаково привабливі для них міста, стали називати їх татом і мамою... Коли співробітники міліції затримували кримінальника без паспорта і питали про те, хто його батьки,

він відповів: Ростов мій тато, Одеса- мама, тому що це були дві столиці кримінального світу» [8]. У 2016 році на сайті Президента України з'явилась петиція щодо «Позбавлення Ростова-на-Дону статусу міста побратима Одеси» [10]. Дезінтеграція на рівні міст-побратимів об'єктивно зумовлена фактором російської окупації Криму. Зокрема, у петиції зазначається: «На сьогоднішній день місто Одеса має своїм містом побратимом російський Ростов-на-Дону. Місто, що є обласним центром регіону з якого здійснювалася, здійснюється і буде здійснюватися вторгнення на територію України» [10]. Варто відзначити, що на сайті Одеської міської ради також зникла згадка про Ростов-на-Дону як місто-побратим Одеси. Натомість активно розвиваються відносини з містами-побратимами, які представляють, передусім, країни ЄС (Марсель, Регенсбург, Варна, Пірей, Лодзь), США (Ванкувер), Канаду (Балтимор) та Ізраїль (Хайфа).

Окремо тут слід наголосити на ініціативі мера Києва В. Кличка встановити побратимські відносини між Києвом та Одесою: «Мені приємно сьогодні бути в Одесі – місті, в якому прокинулася надія на позитивні зміни і перетворення... Пропоную побратимство міст Києва і Одеси», – зазначив Віталій Кличко» [5].

Висновки. Таким чином, на сучасному етапі політичного та соціально-економічного розвитку взаємодія міст-побратимів є важливою складовою частиною зовнішньополітичного вибору України. Погодимось із тим, що «Регіональні уряди можуть виступати міжнародними суб'єктами... парадипломатія може бути багатофункціональним засобом просування інтересів та ідентичності» [15]. Інститут міст-побратимів може стати важливим фактором прискорення економічної, соціальної та культурної кооперації та європейської інтеграції держави у цілому. Акцентуємо увагу на соціокультурному напрямку взаємодії, адже саме це є основою формування демократичних цінностей, європейської ідентичності, належності України до євроатлантичного цивілізаційного простору.

У парадипломатії поєднуються інтеграція з містами-побратимами у країнах ЄС та дезінтеграція з містами-побратимами з РФ. Найбільшу активність необхідно демонструвати у встановленні та розвитку побратимських відносин із глобальними континентальними столицями та субконтинентальними центрами.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Аміров А.О. Взаємодія Одеси з містами-побратимами як складова зовнішньополітичного вибору України. Регіональна політика: історія, політико-правові засади, архітектура, урбаністика : зб. наук. пр. : матеріали Четвертої міжнар. наук.-практ. конф., (м. Київ, 23 листоп. 2018 р.). Київ-Тернопіль : Бескиди, 2018. Вип. IV, ч. 1, додаток. С. 52–59.

2. Бірюков Д.С. Сучасні проблеми урбанізації в контексті національної безпеки України. Аналітична записка. Веб-сайт Національного інституту стратегічних досліджень. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/1165/%C2%A0> (дата звернення: 21.07.2021).

3. Бойко-Бойчук О.В. Світові тенденції розвитку міст: міжнародний досвід. *Державне управління теорія і практика*. Київ: Видавництво Національної академії державного управління при Президенті України, 2007. № 1(6). URL: <http://www.archive.nbuv.gov.ua/ejournals/dutp/20072/txts/07bovmmd.htm>.

4. Децентралізація – одна з найуспішніших реформ в Україні, – Президент. *Портал «Децентралізація»*. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/13814> (дата звернення 21.07.2021).

5. Київ і Одеса – міста-побратими. *Рідна країна: світоглядний портал*. URL: <https://kyiv.ridna.ua/2015/07/kyiv-i-odesa-mistamy-pobratymamy/> (дата звернення 21.07.2021).

6. Міста-побратими. *Офіційний сайт міста Одеса*. URL: <https://omr.gov.ua/ua/international/goroda-pobratimi/>.

7. Одеса: до одеських рятувальників завітали представники мерії міста Регенсбург Федеративної Республіки Німеччини. *Офіційний сайт Державної служби України з надзвичайних ситуацій. Останні новини*. 2018. 30 жовт. URL: <http://www.dsns.gov.ua/Ostanninovini/84858.html?PRINT> (дата звернення: 21.07.2021).

8. Одеса-мама і Ростов-тато стали містами-побратимами. *Кореспондент.net*. 2009. 4 вересня. URL: <https://ua.korrespondent.net/ukraine/956663-odesa-mama-i-rostov-tato-stali-mistami-pobratimami> (дата звернення: 21.07.2021).

9. Перепелиця Г. Між Росією та Європою: проблема зовнішньополітичного вибору України. *Універсум: журнал політології, футурології, економіки, науки та культури*. 2013. № 9-10(239-240). URL: <http://universum.lviv.ua/magazines/universum/2013/5/perep.html> (дата звернення: 21.07.2021).

10. Позбавлення Ростова-на-Дону статусу міста побратима Одеси: № 22/020496-еп. *Електронні петиції: офіційне інтернет-представництво Президента України*. URL: <https://petition.president.gov.ua/petition/20496>. (дата звернення: 21.07.2021).

11. Яковлев Д.В. *Alea jacta est: вибір як елемент соціальної взаємодії. Пріоритетні напрямки розвитку суспільних наук у 21 столітті*: мат. міжн. Наук. конф. (м. Херсон, 27–28 лют. 2015 р.). Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2015. С. 155–159. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/671>.

12. Cornago N. *Paradiplomacy and protodiplomacy. Encyclopedia of Diplomacy*. Oxford: Wiley-Blackwell, forthcoming. 2018. URL: file:///C:/Users/admin/Downloads/Paradiplomacy_and_Protodiplomacy.pdf.

13. Duchacek I. *The territorial dimension of politics: within, among, and across nations*. New York : Routledge, 2019. 328 p.

14. Kuznetsov A. *Theory and Practice of Paradiplomacy: Subnational Governments in International Affairs*. New York: Routledge, 2014. URL: <https://doi.org/10.4324/9781315817088>.

15. Lecours A. Political issues of paradiplomacy: lessons from the developed world (Ser. Discussion papers in diplomacy, no. 113). Netherlands Institute of International Relations Clingendael, 2008. URL: http://www.clingendael.nl/publications/2008/20081217_cdsp_diplomacy_paper_paradiplomacy.pdf.

16. Lecours A. Paradiplomacy: Reflections on the Foreign Policy and International Relations of Regions. *International Negotiation*. 2002. Vol. 7. Iss. 1. P. 91–114. URL: <https://doi.org/10.1163/157180602401262456>.

17. Soldatos P. Cascading subnational paradiplomacy in an interdependent and transnational world. *States and provinces in the international economy*. 1993. C. 45–64.

18. Yakovleva L., Yakovlev D. Institutional interaction and political choice in a transitional society. What role for the social sciences. *Nationalism and Ethnic Politics*. 2020. № 2(4). P. 582–608.

REFERENCES:

1. Amirov A.O. (2018) Vzaiemodiiia Odesy z mistamy-pobratymamy yak skladova zovnishnopolitychnoho vyboru Ukrainy [Interaction of Odessa with twin cities as a component of Ukraine's foreign policy choice] *Rehionalna polityka: istoriia, polityko-pravovi zasady, arkhitektura, urbanistyka* : zb. nauk. pr. : materialy Chetvertoi mizhnar. nauk.-prakt. konf., (m. Kyiv, 23 lystop. 2018 r.). Kyiv-Ternopil : Beskydy. Vyp. IV, ch. 1, dodatok. S. 52–59.

2. Biriukov D.S. Suchasni problemy urbanizatsii v konteksti natsionalnoi bezpeky Ukrainy. Analychna zapyska [Modern problems of urbanization in the context of national security of Ukraine. Analytical note] *Veb-sait Natsionalnogo instytut stratehichnykh doslidzhen*. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/1165/%C2%A0>.

3. Boiko-Boichuk O. V. (2007) Svitovi tendentsii rozvytku mist: mizhnarodnyi dosvid [World trends in urban development: international experience.]. *Derzhavne upravlinnia teoriia i praktyka*. Kyiv: Vydavnytstvo Natsionalnoi akademii derzhavnogo upravlinnia pry Prezydentovi Ukrainy. № 1(6). URL: <http://www.archive.nbuv.gov.ua/ejournals/dutp/20072/txts/07bovmmd.htm>.

4. Detsentralizatsiia – odna z naiuspishnishykh reform v Ukraini, – Prezydent [Decentralization is one of the most successful reforms in Ukraine, – President]. *Portal «Detsentralizatsiia»*. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/13814>

5. *Kyiv i Odesa – mista-pobratymy [Kyiv and Odessa are sister cities.]. Ridna kraina: svitohliadnyi portal*. URL: <https://kyiv.ridna.ua/2015/07/kyjiv-i-odesa-mistamy-pobratymamy/>

6. *Mista-pobratymy [Twin cities.]. Ofitsiinyi sait mista Odesa*. URL: <https://omr.gov.ua/ua/international/goroda-pobratimi/>

7. Odesa: do odeskykh riadnykh zavitaly predstavnyky merii mista Rehensburh Federativnoi Respubliky Nimechchyny [Odessa: representatives

of the city hall of the city of Regensburg of the Federal Republic of Germany visited the Odessa rescuers]. *Ofitsiinyi sait Derzhavnoi sluzhby Ukrainy z nadzvychnykh sytuatsii. Ostanni novyny*. 2018. 30 zhovt. URL: <http://www.dsns.gov.ua/ua/Ostanninovini/84858.html?PRINT>

8. Odesa-mama i Rostov-tato staly mistamy-pobratymamy [Odessa-mom and Rostov-dad became twin cities]. *Korespondent.net*. 2009. 4 veresnia URL: <https://ua.korespondent.net/ukraine/956663-odesa-mama-i-rostov-tato-stali-mistami-pobratimami>

9. Perepelytsia H. (2013) Mizh Rosiieiu ta Yevropoiu: problema zovnishnopolitychnoho vyboru Ukrainy [Between Russia and Europe: the problem of Ukraine's foreign policy choice]. *Universum: zhurnal politolohii, futurolohii, ekonomiky, nauky ta kultury*. № 9–10 (239–240). URL: <http://universum.lviv.ua/magazines/universum/2013/5/perep.html>.

10. Pozbavleniia Rostova-na-Donu statusu mista pobratyma Odesy: №22/020496-ep [Deprivation of Rostov-on-Don of the status of a sister city of Odessa: №22/020496-ep]. *Elektronni petytsii: ofitsiine internet-predstavnytstvo Prezydenta Ukrainy*. URL: <https://petition.president.gov.ua/petition/20496>.

11. Yakovlev D. V. (2015) Alea jacta est: vybir yak element sotsialnoi vzaiemodii [Alea jacta est: choice as an element of social interaction]. *Priorytetni napriamky rozvytku suspilnykh nauk u 21 stolitti: mat. mizhn. Nauk. konf. (m. Kherson, 27–28 liut. 2015 r.)*. Kherson: Vydavnychiy dim «Helvetyka». S. 155–159. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/671>

12. Cornago N. (2018) Paradiplomacy and protodiplomacy. *Encyclopedia of Diplomacy*. Oxford: Wiley-Blackwell, forthcoming. 2018. URL: file:///C:/Users/admin/Downloads/Paradiplomacy_and_Protodiplomacy.pdf

13. Duchacek I. (2019) The territorial dimension of politics: within, among, and across nations. New York: Routledge, 2019. 328 p.

14. Kuznetsov A. Theory and Practice of Paradiplomacy: Subnational Governments in International Affairs. New York: Routledge, 2014. URL: <https://doi.org/10.4324/9781315817088>

15. Lecours A. (2008) Political issues of paradiplomacy: lessons from the developed world (Ser. Discussion papers in diplomacy, no. 113). Netherlands Institute of International Relations 'Clingendael'. URL: http://www.clingendael.nl/publications/2008/20081217_cdsp_diplomacy_paper_paradiplomacy.pdf

16. Lecours A. (2002) Paradiplomacy: Reflections on the Foreign Policy and International Relations of Regions. *International Negotiation*. Vol. 7. Iss. 1. P. 91–114. URL: <https://doi.org/10.1163/157180602401262456>

17. Soldatos P. (1993) Cascading subnational paradiplomacy in an interdependent and transnational world. *States and provinces in the international economy*. C. 45–64.

18. Yakovleva L., Yakovlev D. (2002) Institutional interaction and political choice in a transitional society. What role for the social sciences. *Nationalism and Ethnic Politics*. № 2 (4). P. 582–608.

Paradiplomacy in Ukraine's foreign policy choice: "The fifth wheel" or accelerator of European integration?

Amirov Artur Alexandrovich

Postgraduate Student at the Department
of Political Theories
Faculty of Psychology, Political Science
and Sociology
National University "Odessa Law
Academy"
Fontanska doroga str., 23, Odessa,
Ukraine

The article defines the role of paradiplomacy in Ukraine's foreign policy choice. The directions of parallel diplomacy that should promote European and Euro-Atlantic integration are outlined. Parallel diplomacy is considered in the context of new trends in interstate relations: public diplomacy, e-diplomacy, diplomacy without diplomats (P. Soldatos), and celebrity diplomacy. Increasing the role of local governments is due to the reform of decentralization, which is considered one of the most successful. This is manifested in both domestic policy and Ukraine's foreign policy choice. The purpose of the article is to determine the role of paradiplomacy in Ukraine's foreign policy choice. The theoretical framework of the study is set as a combination of historical institutionalism, which allows expanding the understanding of the boundaries of international relations and negotiations and the institutionalism of rational choice, which allows overcoming the alternative "east – west" in the implementation of foreign policy choices. The development of parallel diplomacy ("urban diplomacy") is defined in two directions. First, the participation of local governments in United Cities and Local Governments (uclg.org/en). Two organizations from Ukraine are its members: the Association of Ukrainian Cities and the Ukrainian Association of District and Regional Councils. Participants of the Congress of Local and Regional Authorities under the President of Ukraine can also actively participate in parallel diplomacy. Secondly, interaction with twin cities (which is considered on the example of Odesa). This case includes integration with twin cities from the EU, the USA, Israel, Canada and China and disintegration with the twin city of Rostov-on-Don (Russia). It is determined that local government, thanks to the process of decentralization, becomes one of the accelerators of European integration: twin cities, cities, regions and oblasts have the potential to become real actors in paradiplomacy. Paradiplomacy cannot replace government initiatives and interstate relations, but it can significantly strengthen them and fill them with real meaning.

Key words: paradiplomacy, public diplomacy, city diplomacy, twin cities, foreign policy choice, European integration.